

www.vulkani.rs
office@vulkani.rs

Naziv originala:
Joe Hill
FULL THROTTLE

Copyright © 2019 by Joe Hill. All rights reserved.

Published by arrangement with William Morrow, an imprint of
HarperCollins Publishers.

Translation Copyright © 2022 za srpsko izdanje Vulkan izdavaštvo

ISBN 978-86-10-04163-7

Ova knjiga štampana je na prirodnom recikliranom papiru od drveća koje raste u održivim šumama. Proces proizvodnje u potpunosti je u skladu sa svim važećim propisima Ministarstva životne sredine i prostornog planiranja Republike Srbije.

DŽO HIL

GAS DO

DASKE

Preveo Vladan Stojanović

VULKAN
IZDAVAŠTVO

Beograd, 2022.

Ove priče pojavile su se prvi put u sledećim publikacijama: „Gas“, *On je legenda: Antologija u počast Ričarda Matesona*, pr. Kristofer Konlon (2009); „Stanica Vulverton“, *Podzemlje: Priče o mračnoj fantaziji 2*, pr. Vilijam Šafer (2011); „Pored srebrnkaste vode jezera Šamplen“, *Igra senki: Sasvim nove priče u počast Reja Bredberija*, pr. Mort Kasl i Sem Veler (2012); „Faun“, *Kod kuće s tamom*, pr. Lorens Blok (2019); „Samo o vama brinem“, *Težina reči*, pr. Dejev Makin i Vilijam Šafer (2017); „Otisak palca“, *Post skriptumi 10*, pr. Piter Krauder i Nik Gevers (2007); „Đavo na stepeništu“, *Priče*, ur. Nil Gejman i Al Sarantonio (2010); „Tvitovanje iz Cirkusa mrtvih“, *Novi mrtvac*, pr. Kristofer Golden (2010); „U visokoj travi“, *Eskvajer*, brojevi za jun/jul i avgust (2012); i „Slobodni ste“, *Leti ili se plaši*, pr. Stiven King i Bev Vinsent (2018). „Mračni ringišpil“ je prvi put objavljen na vinilu Harper audija (2018), „Kasni povratnici“ i „Hrizanteme“ prvi put se pojavljuju u ovoj zbirci.

Ova knjiga je plod mašte. Imena, likovi, mesta i događaji su proizvodi pišćeve mašte, ili su upotrebljeni na izmaštani način, i ne bi trebalo da se smatraju stvarnim. Bilo kakva sličnost s pravim događajima, mestima, organizacijama ili likovima, živim ili mrtvim, sasvim je slučajna.

Za Rajana Kinga, sanjača na javi. Volim te.

SADRŽAJ

UVOD: KO JE TVOJ TATICA?	9
GAS (SA STIVENOM KINGOM)	22
MRAČNI RINGIŠPIL	53
STANICA VULVERTON	80
PORED SREBRNKASTE VODE JEZERA ŠAMPLEN	98
FAUN	120
KASNI POVRATNICI	154
SAMO O VAMA BRINEM	194
OTISAK PALCA	220
ĐAVO NA STEPENIŠTU	241
TVITOVANJE IZ CIRKUSA MRTVIH	268
HRIZANTEME	291
U VISOKOJ TRAVI (SA STIVENOM KINGOM)	326
SLOBODNI STE	362
BELEŠKE O PRIČAMA I ZAHVALNICE	387
O PISCU	399

UVOD

KO JE TVOJ TATICA?

SVAKE VEČERI imali smo novog monstruma.

Imao sam knjigu koju sam voleo, *Dovedite loše momke*. To je bila velika, debela knjiga, zbirka stripova. I kao što možete pogoditi iz naslova, nije mnogo zarezivala heroje. Umesto toga, bila je to antologija pripovesti o najgorima od najgorih, zlim psihopatama s imenima kao Gnusoba i licima koja su im pristajala.

Otac je morao da mi svake večeri čita tu knjigu. Nije imao izbora. To je bio jedan od onih dogovora, u stilu Šeherezade. Ne bih ostao u krevetu ako mi je ne bi čitao. Iskrao bih se ispod mog jorgana sa motivima iz filma *Imperija uzvraća udarac* i lutao po kući u *spajdermen* pidžami, sa žvalavim palcem u ustima i prljavim ćebencetom, prebačenim preko ramena. Ponekad bih, ako sam bio u odgovarajućem raspoloženju, lutao čitave noći. Otac je morao da čita, dok mi oči ne bi pale na pola koplja. Čak i tada je mogao da pobegne samo kad bi mi rekao da ide da ispuši cigaretu, nakon čega će se vratiti.

(Majka je tvrdila da sam dobio dečju nesanicu zbog traume. U petoj godini proveo sam noć u bolnici, posle udara lopatom za sneg po licu. U to doba lava-lampji, ponjava i pušenja u avionima, roditelji nisu smeli da ostaju noću s povređenom decom u bolnici. Priča se da sam se probudio usred noći i da sam pokušao da pobegnem, kad ih nisam našao. Medicinske sestre zatele su me kako špartam gologuz po hodnicima i smestile me u krevetac, koji su pokrile mrežom da bi me sprečile da

pobegnem. Vrištao sam dok me glas nije izdao. Priča je tako dražesno grozna i groteskna da bi svi trebalo da pretpostavimo da je istinita. Samo se nadam da je krevetac bio crn i zarđao, i da je jedna sestra prošaptala: „Sve za tebe, Dejmijene!“)

Voleo sam podljudska bića iz *Pozovite loše momke*: dementna stvorenja koja vrište nerazumne zahteve, besne kad nije po njihovom, jedu rukama i čeznu da ugrizu neprijatelje. Naravno da sam ih voleo. Imao sam šest godina. Imali smo toliko toga zajedničkog.

Otac mi je čitao te priče, prelazeći vrhovima prstiju s kvadrata na kvadrat, da bih pogledom pratio akciju. Da ste me pitali kako je zvučao Kapetan Amerika, rekao bih vam: zvučao je kao moj otac. Baš kao i Užasna Dormami. Baš kao i Su Ričards, Nevidljiva Žena – zvučala je kao moj otac koji je pokušavao da imitira glas devojke.

Svi su bili moj otac, svi do jednog.

VEĆINA SINOVA SPADA U JEDNU od dve grupe.

Neki dečak gleda u svog oca i misli: *Mrzim tog kurvinog sina i kunem se bogom da nikad neću biti nimalo nalik njemu.*

Ali neki dečak se trudi da bude kao njegov otac: da bude jednako lišen predrasuda, ljubazan i jednako opušten u svojoj koži. Takav dečak ne plaši se da će rečima i delom zaličiti na oca. Boji se da mu neće biti dorastao.

Čini mi se da je prva vrsta sina ona koja je na najstvarniji način izgubljena u očevoj senci. To na prvi pogled verovatno izgleda kontraintuitivno. Naposljetku, evo momka koji, zagledan u tatu, odlučuje da pobegne što dalje i što brže od njega. Kolika bi trebalo da bude razdaljina između vas i vašeg starog, pre nego što ga se konačno oslobodite?

A ipak, naš momak na svakom životnom raskršću pronalazi svog oca tik pored sebe: na prvom sastanku, na venčanju, na intervjuu za posao. Svaki izbor mora biti izvagan u odnosu na tatin primer, da bi naš momak znao da uradi suprotno... loš odnos se tako nastavlja unedogled, čak i ako otac i sin godinama nisu progovorili ni reč. Momak nigde ne stiže, uprkos silnom bežanju.

Drugo dete klimne glavom i pomisli: *Auh, koje sranje, da li je to istina?*, kad čuje misao Džona Dona: „Mi smo oskudne senke naših otaca u podne.“ Takvo dete je imalo sreće – strašne, nepoštene, blesave sreće. Slobodno je da bude svoj čovek, zato što je njegov otac to bio. Otac, zapravo, nije bacao nikakvu senku. Umesto toga, postao je izvor svetlosti,

sredstvo koje omogućuje da se malo jasnije osmotri teritorija ispred sebe i da se pronađe svoja staza.

Pokušavam da ne zaboravim koliko sreće sam imao.

DANAS UZIMAMO ZDRAVO ZA GOTOVO da, ako nam se neki film dopada, možemo ponovo da ga vidimo. Možete da ga gledate na Netflixu ili da ga kupite na Ajtjunsu ili da potražite DVD izdanje s gomilom dodatnih sadržaja.

Ali do 1980. film odgledan u bioskopu verovatno niste imali prilike da vidite nigde osim na televiziji. Uglavnom ste ponovo gledali film u vašem pamćenju – nepouzdanom, nematerijalnom formatu, koji nije bio lišen svake vrline. Priličan deo filmova izgleda dobro kad se odgleda kao mutna sećanja.

Otac je, u mojoj desetoj godini, doneo kući laserdisk mašinu, preteču DVD plejera. Kupio je i tri filma: *Ajkula*, *Dvoboj* i *Bliski susreti treće vrste*. Filmovi su bili na ogromnim, blistavim diskovima – malčice su ličili na smrtonosne frizbije koje je Džef Bridžiz bacaio okolo u *Tronu*. Na svakoj strani šarenih diskova bilo je po dvadeset minuta video-zapisa. Otac je morao da ustane da bi ih okrenuo kad bi prošlo dvadeset minuta.

Tog leta iznova smo gledali *Ajkulu*, *Dvoboj* i *Bliske susrete*. Diskovi bi se pomešali: dvadeset minuta gledali bismo kako se Ričard Drajfus penje uz prašnjave obronke Đavoljeg tornja, da bi stigao do vanzemaljskih svetala na nebu, zatim bismo dvadeset minuta gledali kako se Robert Šo bori s ajkulom i kako biva pregrizen napola. Na kraju su ti filmovi prestali da budu odvojeni narativni tokovi, već nešto što je sve više nalikovalo jedinstvenoj iskidanoj priči, mešavini muškaraca razrogačenih očiju, koji su se upinjali da umaknu, nezaustavljivim grabljivcima, pogleda uprtog u zvezdama pokriveno nebo, u potrazi za spasenjem.

Kad sam tog leta plivao i zaranjao ispod površine jezera, radio sam to otvorenih očiju, siguran da ću ugledati veliko belo stvorenje koje iz tame nasrće na mene. Više nego jednom vrištao sam ispod vode. Jednim delom uma očekivao sam da će se igračke pokrenuti i oživeti, crpeći energiju iz NLO-a, kad bih ušao u spavaću sobu.

I kad god bih krenuo u vožnju s ocem, igrali smo se *Dvoboja*.

Dvoboj, u režiji jedva dvadesetogodišnjeg Stivena Spilberga, bavio se običnim, snebivljivim čovekom u *plimutu* (Denis Viver), koji je mah-nito vozio preko Kalifornijske pustinje, gonjen bezimenim, neviđenim

vozačem kamiona u urlajućoj *piterbilt* cisterni. To je bio (i još uvek je) suncem prženi rad lažnog Hičkoka i hromirani ogleadni primer režiservog bezdanog potencijala.

Tata i ja voleli smo da se pretvaramo da nas goni kamion kad bismo se zajedno vozili. Tata bi nagazio na gas, pretvarajući se da smo udareni ili gurnuti u stranu, kad bi nas izmišljeni kamion tresnuo otopzadi. Ja sam se vrišteći bacao po suvozačkom sedištu. Bez pojasa, naravno. To je bila 1982, možda 1983? Između nas je bilo pakovanje od šest konzervi piva... i kad bi tata dovršio jednu, izbacio bi je kroz prozor, zajedno s cigaretom.

Kamion bi nas na kraju zdrobio. Tata i ja vrištali smo i urlali krivudajući po kolovozu, kako bismo pokazali da smo mrtvi. Znao je da čitav minut vozi isplaženog jezika i iskrivljenih naočara, da bi pokazao da ga je kamion dobro izgužvao. To je uvek izazivalo provalu smeha. Crkavali smo na drumu, otac i sin, praćeni bezbožnim Osamnaestotočkašem Smrti.

OTAC MI JE ČITAO o Zelenom Goblinu, ali mi je majka čitala o Narniji. Njen glas je bio (i danas je) umirujući, kao prvi sneg u godini. Čitala je o izdaji i okrutnom pokolju, sa istom strpljivom sigurnošću s kojom je čitala o uskrснуću i spasenju. Ona nije bila religiozna žena, ali me je njeno čitanje nagonilo da se osećam kao neko koga uvode u impresivnu, prostranu i svetlom preplavljenu gotsku katedralu.

Sećam se mrtvog Aslana na kamenu i miša koji grize konopce svezane oko njegovog leša. Mislim da toj slici dugujem bazični osećaj pristojnosti. Niste morali biti ništa više od miša koji gricka konopac da biste živeli pristojan život. Jedan miš nije neka sila, ali, ako nas mnogo bude grizlo, mogli bismo osloboditi nešto što će nas spasti od najgoreg i od nas samih.

Još uvek verujem da knjige deluju po istim principima kao začarani garderobni ormani. Uvućete se u mali prostor da biste izašli na drugoj strani, u prostrani, tajni svet, mesto koje je istovremeno strašnije i čudnije od onog vašeg.

MOJI RODITELJI MI NISU SAMO ČITALI priče – oni su ih i pisali, i pogodilo se da su oboje bili veoma dobri u tom poslu. Tata je bio toliko uspešan da su ga stavili na naslovnu stranu časopisa *Tajm*. Dva puta! Nazvali su ga američkom babarogom. Alfred Hičkok je tada bio mrtav, pa je neko drugi to morao biti. Tati to nije smetalo. Uloga američke babaroge bila je dobro plaćena tezgа.

Režiseri su se ložili na ideje mog oca, a producenti na novac, stoga je mnogo njegovih dela ekranizovano. Otac se sprijateljio s uglednim nezavisnim filmskim stvaraocem po imenu Džordž A. Romero, dugokosim, pobunjeničkim autorom, koji je manje-više izumeo zombi apokalipsu u svom filmu *Noć živih mrtvacu*. Nije se obogatio, zato što je zbog nečeg zaboravio da zaštititi svoj izum. Tvorci serije *Okružen mrtvima* biće doveka zahvalni Romeru, zato što je bio tako dobar režiser i tako loš zaštitnik svog intelektualnog imetka.

Džordž Romero i moj otac gotivili su iste gadne i krvave stripove objavljivane pedesetih godina dvadesetog veka, *Priče iz kriptu*, *Riznica užasa* i *Prebivalište straha*, pre nego što je gomila senatora i psihologa udružila snage da bi detinjstvo ponovo učinila dosadnim.

Romero i moj tata rešili su da zajedno snime film – *Šou nakaza* – koji će nalikovati nekom od tih horor stripova, samo u filmskom obliku. Moj tata je čak igrao ulogu u njemu: izabran je da glumi čoveka zaraženog vanzemaljskim patogenom, koji počinje da se pretvara u biljku. Snimali su u Pitsburgu. Pretpostavljam da tata nije želeo da bude sam, pa me je poveo sa sobom. I mene su ubacili u film. Glumio sam dečaka koji je ubio oca vudu lutkom, kad mu je tata oduzeo stripove. Tom Atkins, moj otac u filmu, u stvarnom životu bio je previše predusretljiv i opušten da bi bio ubijen.

Film je bio pun velikih gadnjikavih prizora: odsečenih glava, leševa nadutih od bubašvaba, koja pucaju nadvoje, oživelih leševa koji se izvlače iz blata. Romero je unajmio ubistvenog umetnika za specijalne efekte. U prikolici je imao punu policu knjiga s fotografijama s autopsije. Imao je dva posla na *Šouu nakaza*: radio je kao šminker za specijalne efekte i čuvao mene. Proveo sam čitavu nedelju utaboren u njegovoj prikolici. Gledao sam kako slika rane i vaja kandže. Bio je moja prva rok zvezda. Sve što je rekao bilo je zabavno i iščašeno istinito. Bio je u Vijetnamu. Rekao je da je ponosan na svoje tamošnje krunsko postignuće: nije ubijen. Držao je da su ponovni susreti s krvoprolićem na filmu poput terapije, samo što su ga plaćali za nju.

Gledao sam kako pretvara mog oca u biće iz močvare. Ugradio je mahovinu na njegove oči, pričvrstio mu je bogati žbun na šake i stavio obilnu količinu trave na jezik. Nekoliko dana nisam imao oca, već baštu s očima. U mom sećanju miriše na vlažno tle, ispod gomile jesenjeg lišća, ali to je verovatno plod moje mašte.

Tom Atkins je morao da me kao bajagi ošamari. Savini je naslikao modricu u obliku šake na mom levom obrazu. Snimanje se te noći odužilo, crkavao sam od gladi kada smo napustili set. Otac me je odvezao do obližnjeg Mekdonaldsa. Bio sam preterano umoran, i uzbuđen. Skakao sam gore-dole, vičući kako želim čokoladni milkšejk, da mi je obećao milkšejk. Otac je u jednom trenutku shvatio da pola tuceta zaposlenih u Mekdonaldsu zuri u nas, zabrinutim, optuživačkim pogledima. Još sam imao otisak šake na licu, a on me je dovezao u restoran u jedan ujutru, da mi kupi milkšejk kao... šta? Kao mito da ga ne prijavim zbog zlostavljanja? Otišao je pre nego što je neko pozvao službu za zaštitu dece i nismo odlazili u Mekdonalds dok nismo otišli iz Pitsburga.

Saznao sam dve stvari pre nego što me je tata odveo kući. Prva je bila da me verovatno ne čeka budućnost glumca, a ni mog tatu (izvini, tata). Druga je da sam, iako moja gluma nije vredela pišljiva boba, pronašao svoj životni poziv. Proveo sam sedam dana gledajući kako Tom Savini kolje ljude u umetničkom fazonu i izmišlja nezaboravne, deformisane monstume, i ja sam želeo to da radim.

I to je zapravo postalo moje zanimanje.

To me dovodi do onog što sam hteo da kažem u uvodu: Dete ima samo dva roditelja, ali, ako budete imali sreće da živite od umetnosti, na kraju ćete dobiti nekoliko majki i očeva. Kad neko pita pisca „Ko je tvoja tata?“, jedini poštenu odgovor je „To je komplikovano“.

U SREDNJOJ ŠKOLI POZNAVAO SAM sportiste koji su čitali svako izdanje *Sports illustrejtida*, od korice do korice, i rokere koji su listali svako izdanje *Roling stouna*, kao pobožni proučavaoci Svetog pisma. Ja sam pak četiri godine čitao časopis *Fangorija*. *Fangorija* – *Fango* za vernike – bio je časopis posvećen filmovima s krvi do kolena, kao *Stvar* Džona Karpentera, *Šoker* Vesa Krevejna i priličan broj filmova s imenom *Stiven King* u naslovu. Svaki broj *Fanga* imao je duplericu, baš kao *Plejboj*, samo što ste umesto neke ribetine koja širi noge dobijali nekog psihopatu koji raspolučuje nečiju glavu sekirom.

Fango je bio moj vodič za najvažnije sociopolitičke rasprave osamdesetih, kao što su: Da li je Fredi Kruger *previše* zabavan? Koji je najodratniji film ikada napravljen? I, najvažnije, da li će ikada postojati bolja, gnusnija, kostolomnija transformacija u vukodlaka od one u *Američkom vukodlaku u Londonu*? (Odgovor na prva dva pitanja bio je predmet diskusije – odgovor na treće je bilo kratko i jasno: neće.)

Bilo je nemoguće uplašiti me, ali je *Američki vukodlak* zamalo uspeo u tome: budio je u meni neku stravičnu zahvalnost. Činilo mi se da je film spustio svoju dlakavu šapu na ideju koja se šunjala ispod površine svih istinski velikih horor priča. Uglavnom, da biti ljudsko biće znači da ste samo turista u hladnoj, neprijateljskoj i drevnoj zemlji. Kao i svi turisti, nadamo se dobrom provodu... veselju, avanturi i valjanju po senu. Ali tako je lako zalutati. Dan se tako brzo završava, a putevi su tako zbunjujući, a po mraku lutaju zubati stvorovi. Možda ćemo morati da pokažemo vlastite zube, da bismo preživeli.

Sa svakodnevnim pisanjem počeo sam otprilike u doba kad sam počeo da čitam *Fangoriju*. Činilo mi se da je to normalna stvar. Naposletku, majka je uvek to radila kad bih se vratio kući iz škole. Sedela je ispred svog *IBM elektrika* boje paradajza i svašta izmišljala. I otac je radio to isto, zgrbljen ispred svog *vang vord procesora*, najfuturističnije sprave koju je doneo kući posle video-disk plejera. Ekran je bio najcrnji mrak u istoriji mraka, a reči na monitoru behu ispisane zelenim slovima, boje toksične radijacije iz naučnofantastičnih filmova. Za večerom se pričalo o izmišljenim likovima, scenama, obrtima i scenarijima. Posmatrao sam svoje roditelje na poslu, slušao njihov razgovor za stolom i došao do logičnog zaključka: ako sediš sam i nekoliko sati dnevno izmišljaš stvari, pre ili kasnije će ti neko dati mnogo para za tvoj trud. Ispostavilo se da sam imao pravo.

Ako izguglate „Kako da napišem knjigu?“, dobićete milion ponuda, ali evo prljave tajne: To ja samo matematika i to ona za prvake. Napišite tri strane dnevno, svakog dana. Za stotinu dana imaćete tri stotine strana. Otkucajte „Kraj“. Gotovo.

Prvu knjigu napisao sam u četrnaestoj. Zvala se *Ponoć jede*. Bavila se privatnom školom u kojoj su starije radnice u menzi tranžirale učenike, da bi ih servirale đacima za ručak. Kažu da si ono što jedeš – jeo sam *Fango* i pisao nešto sa svim književnim odlikama scenarija za film s krvi do kolena, koji se nudio samo na video-kasetama, bez bioskopskog života.

Mislim da niko nije uspeo da pročita taj rad do kraja, izuzev možda moje majke. Pisanje knjige je, kao što sam rekao, čista matematika. Pisanje *dobre* knjige je nešto sasvim drugo.

HTEO SAM DA NAUČIM SVOJ ZANAT i živeo sam pod istim krovom ne s jednim već s dva briljantna pisca – da i ne pominjem romanopisce svih boja, koji su nas svakodnevno posećivali. Vest Brodvejski broj 47 u Bangoru, Mejn,

sigurno je adresa najbolje nepoznate škole pisanja na svetu, koja je iz dva dobra razloga uglavnom protraćena na mene: Bio sam loš slušalac i još gori učenik. Alisa, izgubljena u zemlji čuda, primećuje da sebi često daje dobar savet, ali da ga veoma retko sluša. Znam kako joj je. Čuo sam niz sjajnih saveta kao klinac i nijedanput nisam poslušao nijedan.

Neki ljudi uče vizuelno; neki pokupe mnogo korisnih podataka s predavanja ili diskusija na času. Ja sam pak sve što sam ikad naučio o pisanju priča naučio iz knjiga. Moj um se ne kreće dovoljno brzo za razgovor, ali će me reći na papiru sačekati. Knjige su strpljive sa onima koji sporo uče. Ostatak sveta nije.

Moji roditelji znali su da želim da pišem, želeli su da uspem i shvatali da pokušaji da mi se nešto objasni ponekad liče na razgovor s psom. Naš korgi, Marlou, mogao je da razume nekoliko bitnih reči, poput „šetnja“ i „jelo“, ali to je uglavnom bilo sve. Ne mogu tvrditi da sam bio imalo napredniji od njega. Stoga su mi roditelji kupili dve knjige.

Majka mi je kupila *Zen u veštini pisanja* Reja Bredberija. Ta knjiga je puna sjajnih napomena o otključavanju nečije kreativnosti, ali je *način* na koji je napisana bilo ono što me je zaista opčinilo. Bredberijeve rečenice eksplodirale su kao nizovi petardi u vreloj julsnoj noći. Otkrivanje Bredberija donekle je ličilo na trenutak u *Čarobnjaku iz Oza*, u kom Doroti iskoračuje iz ambara u svet na drugom kraju duge – prelazu iz crnobelesne sobe u zemlju u kojoj je sve bilo u tehnikoloru. Medij je bio poruka.

Priznajem da mi Bredberijeve rečenice danas deluju malčice prezašice (ne mora baš svaki redak da bude klovn koji žonglira bakljama na biciklu s jednim točkom). Ali mi je u četrnaestoj bilo neophodno da mi neko pokaže eksplozivnu moć umešno sačinjene i maštovite fraze. Posle *Zena u veštini pisanja* neko vreme čitao sam samo Bredberija: *Maslačkovo vino*. *Farenhajt 451* i, najbolju od svih, *Nešto zlo nailazi ovim putem*. Koliko mi se dopadao Darkov vašar s bolesnim atrakcijama koje deformišu stvarnost, pogotovo onaj ogavni ringišpil u središtu, vrteška koja decu pretvara u starce. Tu su bile i Bredberijeve priče – svi znaju za njih – remek-dela iščašene proze, koja se pročitaju za desetak minuta, da nikad ne budu zaboravljena. Sećam se „Grmljavine“, priče o nekim lovcima koji su skupo platili priliku da love dinosaure. A tek „Sirena za maglu“, Bredberijeva priča o praistorijskom stvorenju koje se zaljubljuje u svetionik? Njegova dela behu ingeniozna, zamamna i laka. Iznova sam se vraćao *Zenu u veštini pisanja*, da bih shvatio kako mu je to pošlo za

rukom. I, naravno, nudio je pouzdane praktične alatke za spisateljske šegrte. Pamtim jednu vežbu za generisanje ideja za priču sastavljanjem spiskova imenica. I dan-danas koristim njenu varijaciju (preoblikovao sam je u vlastitu igru zvanu „kabina lifta“).

Otac mi je pribavio knjigu Lorensa Bloka *Laganje za zabavu i zaradu*, zbirku Blokovih savetodavnih kolumni za *Rajters dajdžest*. Još je čuvam. Ispala mi je u kadu dok sam se kupao, pa je sva naduta i deformisana, a mastilo mutno tamo gde sam podvlačio duge pasuse, ali je meni vredna koliko i potpisano prvo izdanje Foknera. Od Bloka sam preuzeo to da je pisanje zanat, kao svi ostali, npr. stolarski. Usredsređivao se na pojedinih, da bi demistifikovao spisateljsku veštinu, poput: Šta je velika prva rečenica? Koliko detalja je previše? Zašto neki šokantni krajevi funkcionišu, dok drugi, iskreno, sisaju magareća muda?

I – ovo sam smatrao naročito fascinantnim – kakve su prednosti pisanja pod pseudonimom?

Pseudonimi nisu bili strani Bloku. Imao ih je punu korpu. Koristio ih je za stvaranje pojedinih identiteta za pojedina dela. Bernard Malamud je jednom napomenuo da je piščevo prvo i najizazovnije delo on sam; kad izmaštate sebe, priče će prirodno isticati iz vaše ličnosti. Crpao sam silnu energiju iz pomisli da je Blok nabacivao novo lice i pisao romane pomoću izmaštanih ljudi, kad mu je to odgovaralo.

„O, da“, rekao je moj tata. „Pročitaj *Takvi ljudi su opasni*, roman koji je Blok napisao kao Pol Kavano. Ta knjiga više liči na pljačku u sokaku nego na roman.“ *Takvi ljudi su opasni* bila je priča o bivšem vojniku koji je radio ružne stvari u ratu i koji je, došavši kući, nastavio da ih radi. Prošle su decenije otkad sam je pročitao, ali mislim da su tatine procene bile u osnovi ispravne. Bredberijeve rečenice bile su petarde u letnje večere. Kavanove su bili udarci olovnom štanglom. Leri Blok je izgledao kao prilično pristojan tip. Pol Kavano nije.

Negde u to doba počeo sam da se pitam šta bih bio ako bih prestao da budem ono što sam.

USREDNJOJŠKOLI napisao sam još tri romana. Imali su istu umetničku crtu: Bili su grozni. Čak i tada sam shvatao da je to normalno. Čuda od deteta gotovo su uvek tragične ličnosti, koje nekoliko godina gore silnim plamenom, da bi do dvadesete od njih ostao samo pepeo. Svi ostali moraju da napreduju polako, na teži način, da prevrću jednu po jednu lopatu

punu zemlje. Taj spori, teški posao nagrađuje preduzetnika razvijanjem mentalnih i emocionalnih mišića, i verovatno uspostavljanjem čvršćih temelja na kojima će graditi karijeru. Posle toga ste spremni za prepreke, kad naiđete na njih. Naposljetku, već ste se suočavali s njima.

Na koledžu sam, što je prirodno, počeo da razmišljam o objavljivanju nekih priča. Plašio sam se da predam rad pod vlastitim imenom. Znao sam da dotad nisam napisao ništa vredno pomena. Kako ću znati da sam napisao nešto dobro, odista dobro? Brinuo sam se da ću poslati lošu knjigu, i da bi je neko mogao objaviti, samo zato što bi uočio priliku da mazne koji zelembač na račun slavnog prezimena. Bio sam nesiguran, često u zagrljaju osobenih (i nestvarnih) briga i morao sam da znam, mene radi, da sam priču prodao iz pravih razloga.

Stoga sam odbacio prezime i počeo da pišem kao Džo Hil. Zašto Hil? To je bila skraćenica mog srednjeg imena, Hilstrem – i u retrospektivi, o čoveče, šta mi je bilo na pameti, zar ne? Umlaut je najžešća jezička alatka u engleskom jeziku. Nisam ga iskoristio, iako ga imam u svom imenu. Uprskao sam jedinu priliku da budem hevi metalac.

Takođe sam mislio da će biti bolje da izbegavam pisanje strašnih priča, da bi trebalo da pronađem vlastiti materijal. Iz tog razloga sam u stilu *Njujorkera* napisao gomilu priča o razvodu, podizanju problematične dece i krizi srednje dobi. Te priče imale su neke dobre pasuse i ne mnogo toga drugog što bi ih preporučilo. Kao čovek bez bračnog iskustva, nisam imao mnogo toga da kažem o razvodu! Isto važi za podizanje problematične dece. Jedino iskustvo koje sam imao s problematičnom decom bilo je to što sam bio jedno od njih. I sa dvadeset i kusur bio sam spektakularno nekvalifikovan za pisanje o krizama sredovečnih ljudi.

Pravi izazov pri pisanju dobre priče za *Njujorker*, kad se sve prethodno pomenuto izuzme, bio je što mi se takve priče nisu dopadale. U slobodno vreme nisam čitao priče Apdajka i Čivera o čamotinji srednje klase, već zajebane horor stripove Nila Gejmana i Alana Mura.

U jednom trenutku, verovatno posle dvestotog odbijanja, doživeo sam sitnije otkrovenje. Istina je da bi bilo nezgodno da počnem da liferujem horor priče, ako bih se potpisivao kao Džozef King. To bi bilo hvatanje za peševe tatinog kaputa, obema rukama. Ali Džo Hil je bio samo još jedan Džo Šmo. Niko nije znao ništa o Hilovom ocu i majci. Mogao je da bude kakav god umetnik želi – a hteo je da bude Tom Savini, na papiru.

Život vam podeli karte, i one su vaše mastilo ako želite da pišete. I drugo nećete dobiti. A moje je bilo veoma crveno, to je sve.

Svi moji problemi nestali su gotovo preko noći i pre nego što ste mogli reći bestseller *Njujork tajmsa*, čim sam sebi dozvolio da pišem otkaçene priče o natprirodnom – *ha-ha-ha-ha-ha*, samo sam se šalio. Uprkos tome sam morao da napišem gomile i gomile sranja. Izbacio sam još četiri romana iz sebe, od kojih ništa nije bilo. Napisao sam *Papirne anđele*, trećerazredni pastiš Kormaku Makartiju. Napisao sam i mladalački fantastični roman za odrasle, *Zli zmajevi doktora Lurda* (ne, jebite se, to je grandiozni naslov). Napisao sam i *Vres*, smušeni, neuspešni napor da napišem triler o dvoje tinejdžera u letnjem ubilačkom pohodu, u stilu Džona D. Makdonalda. Najbolji od njih bio je *Drvo straha*, u Tolkinovom stilu, na koji sam utrošio tri godine, i koji je postao međunarodni bestseller u mojim mokrim snovima. U stvarnom životu odbili su ga svi njujorški izdavači, a svi izdavači u Londonu zaobišli. Odlučno odbijanje svih izdavača u Kanadi bilo je poslednji udarac u jajca, što je podsetnik za sve nas: koliko god nisko pali, možete pasti još niže.

(Ne mislim tako, Kanado.)

Pisao sam i priče, naporedo s liferovanjem mojih vozom pregaženih romana. I u tim mesecima (i godinama – *bljak!*) pisanja počele su da se dešavaju i dobre stvari. Priča o prijateljstvu između maloletnog delinkventa i gumenog dečaka završila je u uglednoj antologiji jevrejskog magičnog realizma, iako sam bio goj (uredniku to nije smetalo). Priča o duhu koji opседа palanački bioskop osvanula je u *Haj Plejns literari rivjuu*. To za većinu ljudi ne bi mnogo značilo, ali je za mene objavljivanje u *Haj Plejns literari rivjuu* (s tiražem od oko hiljadu primeraka) bilo ravno otkrivanju zlatne karte ispod omota čokolade. Bilo je još dobrih priča. Napisao sam jednu o usamljenom tinejdžeru, koji kreće Kafkinim putem i koji se preobražava u džinovskog skakavca – samo da bi spoznao da mu se više sviđa da bude čovek. Bila je još jedna, o isključenom starinskom telefonu, koji ponekad zvoni na poziv mrtvacu. I još jedna, o problematičnim sinovima Abrahama van Helsinga. I tako dalje. Osvojio sam nekoliko manjih književnih nagrada i bio uvršten u zbirku najboljih priča. Lovac na talente *Marvela* pročitao je jednu od njih. Dao mi je priliku da napišem priču od jedanaest strana o Spajdermenu.

To nije bilo mnogo, ali znate kako kažu: Dovoljno je dobro koliko i gozba. U jednom trenutku 2004, nedugo pošto mi je postalo jasno

da *Drvo straha* ne ide nikuda, pomirio sam se s činjenicom da nisam materijal za romanopisca. Dao sam sve od sebe, ispucao sam se i ostao praznih ruku. To je bilo u redu. Bilo je više nego u redu. Pisao sam za *Spajdermena*. Možda nisam skapirao kako da napišem dobar roman, ali sam spoznao da u sebi imam mogućnost da sastavim zadovoljavajuću priču. Nikad neću moći da se merim s tatom, ali nisam to ni očekivao. I to što nisam imao roman u sebi nije značilo da ne mogu da nađem posao u svetu stripova. A neke od meni najdražih priča bili su stripovi.

Imao sam desetak kratkih komada za zbirku, što je bilo dovoljno. Rešio sam da se potrudim i vidim da li bi se iko odlučio da ih izda. Nisam se iznenadio kad su veći izdavači, koji više vole romane od zbirki priča iz komercijalnih razloga, ostali neprijemčivi za moju ponudu. Mislio sam da bi vredelo pokušati sa sitnijim ribama u izdavačkom moru. U decembru 2004. dobio sam poziv od Pitera Kraudera, uglednog džentlmena u pozadini PS pablišinga, veoma malog izdavača u Istočnoj Engleskoj. I on je pisao otkačene priče. Dopala mu se moja priča „Pop art“, ona o gumenom dečaku. Ponudio mi je da odštampa knjigu *Duhovi dvadesetog veka*, u malom tiražu. Našao mi se, onako uzgred. Nikad neću moći da mu se odužim. Ali Pit – i neki drugi ljudi iz sveta sitnih izdavača, poput Ričarda Čizmara i Bila Šafera – izašli su na isti način u susret velikom broju pisaca. Objavili su njihove radove ne zato što su mislili da će se tako obogatiti već zato što su im se dopali. (Hm, ovo je putokaz ka web-sajtovima PS pablišinga, Semeteri dens pablikejšensa i Sabteranijan presa, na kojima možete da podržite nove pisce odabirom neke od njihovih knjiga. Samo napred, to će biti dobro za vašu policu za knjige.)

Pit me je zamolio da napišem još neku priču za zbirku, da bi se u njoj našlo nešto „ekskluzivne“, dotad neobjavljene književnosti. Složio sam se i počeo da pišem o tipu koji je kupio duha preko interneta. Pripovest mi se nekako otela kontroli. Posle 335 strana uvideo sam da ipak imam roman u sebi. Nazvao sam ga *Kutija u obliku srca*.

Čoveče, čita se kao roman Stivena Kinga. Istini za volju, pošteno sam ga napisao.

ODUVEK SAM BIO CVET KOJI KASNO CVETA. Moja prva knjiga, *Duhovi dvadesetog veka*, objavljena je u mojoj trideset trećoj godini. Sad imam četrdeset šest, i imaću četrdeset sedam kad ova knjiga bude objavljena. Dani prolaze pored vas punim gasom, čoveče, oduzimajući vam dah.